

Výtvarný obor

Charakteristika výtvarného oboru

Výtvarný obor v základním uměleckém vzdělávání umožňuje žákovi prostřednictvím aktivní, poučené výtvarné činnosti využívat výtvarného jazyka jako uměleckého prostředku komunikace. Studium ve výtvarném oboru nabízí vedle nových možností vyjádření i témata na základě vnímání okolního světa, umožňuje adekvátně reagovat výtvarnými prostředky, dává ucelený přehled o výtvarném umění, pomáhá vyhranit výtvarný názor a vnímá důležitost vlastní tvorby jako součást osobního naplnění.

Vzdělávání ve výtvarném oboru rozvíjí výtvarné dispozice žáků – vnímání, myšlení, vyjadřování, představivost, estetické citění a tvořivost. Výtvarný projev je ovlivněn řadou schopností, jejichž rozvíjení se promítá do utváření osobnosti žáka. S jeho rozumovým, emocionálním a výtvarným vývojem se vyvíjejí výtvarné formy, které užívá a které ho obohacují. Základní vyjadřovací prostředky a obrazové znaky nabízejí způsoby, jak myšlenky učinit srozumitelné. Žák se učí pojmenovávat a porovnávat výtvarné znaky a prvky výtvarného jazyka, s nimi i svoje pocity, postřehy a myšlenky. Navazuje a prohlubuje výtvarné vztahy, reflektuje názory druhých, respektuje odlišný výtvarný projev. Dokáže intuitivně a posléze vědomě používat výtvarný jazyk, materiály a nástroje. Porozumění výtvarnému jazyku, včetně jeho aplikací ve výtvarném umění, pomáhá nalézat celoživotní vztah k výtvarné kultuře.

Žáci si vedou tematický deník, ve kterém pravidelně zaznamenávají své výtvarné studie, skici, inspirace a koncepty související s probíraným učivem. Domácí úkoly jsou nedílnou součástí hodnocení a klasifikace, přičemž se posuzuje nejen technické zpracování, ale i originalita, kreativita a schopnost vizuálního vyjádření myšlenek.

Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin je určeno pro žáky s hlubším zájmem o výtvarný obor, u nichž se projevuje předpoklad dalšího studia ve středních, vyšších odborných a vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.

Předměty

- Plošná tvorba /kresba, malba, grafika, koláž.../
- Prostorová tvorba /především modelování z různých materiálů /
- Objektová a akční tvorba / práce s méně obvyklými materiály, výtvarné hry, experimenty, fotografie.../
- Teorie výtvarné kultury /uměleckohistorický přehled z oblasti výtvarné kultury/

Plošná tvorba

Zahrnuje kreslířské, malířské a grafické reakce na skutečnost, na život nebo na niterný svět žáků. Je postavena na objevně volené tématice, která obohacuje dětské myšlení i emotivitu. V souvislosti s tématem žáci poznávají výrazovou svébytnost linií, barev a tvarů ve vlastní volné a užité tvorbě, v pozorování a v přepisu reality nebo v kontaktu s výtvarným uměním. Soustředěný zájem vzbuzuje i experimentování s materiály, nástroji nebo postupy, která rozvíjí tvořivost a fantazii. Způsoby vyjadřování navazují jak na klasické výtvarné postupy, tak na kombinování technik, které mnohdy dospívá až k přesahům mezi plošnou a plastickou tvorbou.

Prostorová tvorba

Učí žáky odlišnému způsobu výtvarného myšlení. Vedle prostorového uplatnění linií, barev a tvarů vystupuje do popředí role světla a stínu, objemů, plastických kontrastů a materiálových kvalit. Volná tvorba nejčastěji spočívá ve výtvarném experimentování v řešení drobných sochařských prací, studijním modelování, užitá tvorba je nejčastěji zastoupena keramikou, skicami. Je závislá nejen na obsahu námětu a na výtvarné úvaze, ale i na zvoleném postupu – modelování, tvarování, konstruování. Významnou roli hraje i vztah žáka k materiálu a jeho zručnost.

Objektová a akční tvorba

Vyvažuje prožitkovými aktivitami některé postupy plošné a prostorové tvorby. Na nezvyklé zážitky, smyslové podněty, na pocity, vztahy a vznikající postoje navazuje jejich výtvarný přepis a hlouběji je ukotvuje. Objektová tvorba pomáhá žákům přiblížit se realitě – materiálu či nalezenému předmětu, nebo vytvářet nová prostředí. Postupy akční tvorby se vztahují k jedinci a k jeho situaci ve světě, k vnímání sebe sama nebo k prožívání kontaktů s druhými. Akční tvorba má multimediální charakter. Žáci se vyjadřují gestem či pohybem, prožívají hudbu a její rytmus, proměňují svou identitu atd.

Teorie výtvarné kultury

Prostupuje celou výukou – nabízí prožitky, porovnává vztahy mezi životem, člověkem a uměním, sleduje pohyb uvnitř žánrů a napříč historií. Na všech stupních studia jde o hledání inspirací, asociací a souvislostí. Proto má výtvarná kultura v přípravné výtvarné výchově a v základním studiu I. a II. stupně volný časový rozsah. V základním studiu I. a II. stupně se informace řadí do přehledného souboru znalostí.

Pomocí percepce a reflexe výtvarného umění je žákovi umožněna prostřednictvím zkoumání vizuálně vnímatelných znaků v okolním světě i uměleckých dílech. Analyzuje náměty, výtvarné problémy a způsoby jejich zpracování v kontextu různých historických období, kulturních vlivů a stylů. Žák se seznamuje s historií a vývojem výtvarného umění, významnými umělci a jejich tvorbou, stejně jako s principy výtvarného jazyka v umělecké i mimo-umělecké oblasti. Získané poznatky aplikuje při vlastní tvorbě, rozvíjí schopnost interpretace uměleckých děl a učí se formulovat své názory na vizuální kulturu s ohledem na estetické, symbolické i sociální aspekty umění.

Přípravné studium

Přípravné studium je určeno pro 5 – 6-ti leté děti. Úkolem přípravného studia je citlivě rozvíjet dětskou představivost pomocí výtvarného zpracování námětů, ke kterým mají děti vlastní citový vztah. Zároveň se učí jednoduché výtvarné techniky spojené se zvládnutím základních pracovních návyků.

UČEBNÍ PLÁN - Přípravná výtvarná výchova

Předmět	1. ročník	2. ročník
Plošná tvorba	1	1
Prostorová tvorba	1	1
Celkem	2	2

Učební osnovy

PLOŠNÁ TVORBA

Žák:

- formou hry je seznámen se základními kreslířskými a malířskými výtvarnými technikami /např. kresba tužkou, pastelkami, dřívkem, perem, rudkou, uhlem, malba vodovými a temperovými barvami, atd./
- kombinuje výtvarné techniky podle pokynů učitele
- rozeznává základní druhy barev
- bez větších obtíží dokáže pracovat s pastelkami, voskovými a suchými pastely, tužkou, rudkou
- dovede spontánně nakreslit či namalovat své zážitky a představy
- dovede ve větší či menší míře uplatnit svou fantazii

PROSTOROVÁ TVORBA

Žák:

- zvládne jednoduché úkoly ze základních plastických materiálů, vyzkouší si zpracování těchto materiálů

Základní studium I. stupně

Napříč ročníky I. stupně základního studia žáci získávají a dále rozvíjí odborné znalosti a dovednosti v jednotlivých předmětech. Navíc se volně prolíná celou šíří vyučování prvního stupně teorie výtvarné kultury, která není samostatným předmětem, nýbrž je začleňována průběžně do obsahu učiva. Nesoustřeďuje se pouze na chronologický vývoj, ale na chápání a smysl výtvarné kultury v jednotlivých obdobích a vlastní využití těchto znalostí v praxi. Na konci 7. ročníku každý žák ukončuje I. stupeň vzdělání závěrečnou absolventskou prací, která prokáže odpovídající výtvarnou vyspělost.

UČEBNÍ PLÁN - Výtvarná výchova

Povinný předmět	ROČNÍK						
	1 .	2.	3 .	4.	5.	6.	7.
Plošná tvorba	2	2	2	2	2	2	1
Prostorová tvorba	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Objektová a akční tvorba	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Výtvarná kultura	0	0	0	0	0	0	1
Celkem	3	3	3	3	3	3	3

Učební osnovy

PLOŠNÁ TVORBA

1. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - dokáže svobodně experimentovat s různými charaktery lineární kresby ve vztahu ke kreslicím materiálům - dokáže si hrát se základními prvky výtvarného jazyka, umí uplatnit svou fantazii - zvládá vyšší nároky než v přípravných ročnících výtvarného oboru - při práci se základními kreslířskými a malířskými prostředky - rozezná teplé a studené barvy a dokáže jich využít pro vyjádření pocitů, atmosféry, dojmů, event. lidských vlastností a nálad - dokáže ztvárnit s využitím základní barevné škály technikou malby osobní prožitek, čtenářský či filmový zážitek - zvládne v oblasti grafiky nejjednodušší formy grafiky /monotyp, gelyprint/ - Vyzkouší si a zvládne, dle výběru učitele, některé další výtvarné techniky, jako např. jednoduchou koláž či asambláž	

2. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - umí rozlišit základní výrazové prostředky kresby /linií/ a malby /plochu/ - umí prozkoumat vlastnosti linií, barev, struktur, světla a stínu - dokáže experimentovat s vlastnostmi výtvarných prvků, intuitivně - citlivě rozeznává teplé a studené barvy - v oblasti grafiky žák zvládá s pomocí učitele i složitější grafické techniky (monoprint, papírotisk)	

3. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - je schopen najít vlastní výraz lineární kresby k danému tématu /tvar, linie, intenzita.../ - v tématické kresbě žák zvládne výstižně charakterizovat prostředí, zvýraznit ústřední dějový prvek, vyjádřit atmosféru děje - ve volné tvorbě si dovede hrát s hledáním různých variací na dané téma, dovede uplatnit svou originalitu a fantazii, využít svých zkušeností a nápadů, vlastními „slovy“ umí formulovat své pocity - intuitivně používá výtvarnou kompozici - v malbě dokáže citlivě experimentovat s mícháním terciárních barev - v grafické tvorbě je schopen zvládnout téměř samostatně i složitější grafické techniky, jako např. suchá jehla, tyto grafiky si dovede i samostatně vytisknout na grafickém lisu - dle pokynů učitele zvládne i různé kombinované techniky, koláž...	

4. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - zná základní výtvarné prvky, jejich zásobu rozšiřuje o bod, tvar, plochu a prostor - experimentuje v kresbě s linií, světlem a stínem - dokáže pomocí kresby vyjádřit objem, prostor /studijní kresba/ - v malbě experimentuje se světlem a stínem, chápe pojem světelný kontrast - uvědomuje si výrazové prostředky barev a symboliku barev - dovede kombinovat malířské nebo malířské a kreslířské techniky podle vlastních záměrů nebo záměrů učitele - bez obtíží zvládá složitější grafické techniky /suchá jehla, linoryt/, včetně návrhu a jeho zpracování - v krátkých besedách se seznamuje s nejstarším uměním	

5. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - ve studijní kresbě dovede uplatnit subjektivně zpodobení věcí, zátiší a portréty - dokáže samostatně pomocí kresby vyjádřit zejména objem, umí použít různé druhy stínování /šrafura, plošné stínování.../ - v malbě je žák schopen malířsky vyjádřit základní barevné vztahy /barevný kontrast, barevná harmonie, barvy příbuzné, barvy kontrastní.../ - umí využívat výtvarný jazyk k nefigurativnímu vyjádření emocí, jevů a vztahů - v krátkých besedách se seznamuje s nejstarším uměním	

6. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - je schopen kresebného přepisu tvaru a jeho stavby a pokouší se o objektivní studii - dokáže výstižně vyjádřit podstatné rysy kresleného objektu - orientuje se v barevném kruhu, dokáže míchat barvy, daří se mu stínování - seznamuje se s některými uměleckými díly /dle výběru učitele/ a dokáže experimentovat s parafrázemi uměleckých děl - komponuje výtvarné etudy s různými výrazovými aspekty - poznává umění románské a gotické. Tyto poznatky dovede uplatnit ve své tvorbě	

7. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PLOŠNÁ TVORBA
Žák: - je schopen kresebného přepisu tvaru a jeho stavby a zhotoví objektivní studii - při studijní kresbě dokáže kresebně vystihnout kontrasty světlých a tmavých ploch a jejich přechody - při studijní kresbě dodržuje zásady správné kompozice, ale i dovede odvodit účinky jejich porušení - bez obtíží využívá výtvarný jazyk v celé jeho šíři - dovede komponovat výtvarné etudy s různými výrazovými aspekty /sestava náhodná, klidná, dynamická, atd./ - dovede si rozplánovat soubor variant pro dané téma a hledá originální řešení - seznamuje se s uměním baroka, secese a s moderním uměním /základy/ - znalostí některých směrů výtvarného moderního umění uplatňuje i při své tvorbě	

PROSTOROVÁ TVORBA

1. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • si dovede hrát s různými tvárnými materiály, jako např. papír, papír a škrob, hlína • modeluje prsty a provádí haptické hry • s pomocí učitele se učí respektovat vlastnosti keramické hlíny • seznamuje se se základními technikami zpracování keramické hlíny	
2. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • naučí se prostorově vnímat skutečnost • rozezná ploché a plastické seskupení materiálu • používá nástroje a vybavení, pod dohledem učitele dodržuje pracovní postupy • procvičuje základní techniky modelování a zpracování hlíny, rozvíjí schopnosti • hmatového prožitku (mačká, hněte, tvaruje a vnímá odpověď materiálu) • vytváří malé bytosti, první nádoby a jednoduché práce z plátu • dokáže využít hmotu k vytvoření objemu	
3. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • plasticky ztvárňuje skutečnost a řeší plynulé přechody objemů • dokáže vymodelovat i jednoduchou trojrozměrnou zvířecí plastiku • postupně ovládá dekorační techniky – engoby, patiny • volí cíleně správné postupy dekorace a modelování • válí, hloubí, vytlačuje, vrství, slepuje, tvoří z válečků a menších plátů	
4. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • má již jisté zkušenosti se zpracováním modelovací hmoty, hlíny • umí používat modelovací nástroje /špachtle, oko.../ a vytvářet s jejich pomocí hmotný objem • dovede vytvořit i trojrozměrné plastiky menšího formátu	
5. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • dokáže v prostorovém pojetí ztvárnit figurální a jiné motivy • plasticky ztvárňuje skutečnost a umí řešit plynulé přechody objemů • dovede pracovat s vnitřním i vnějším prostorem plastiky • experimentuje a konstruuje s většími pláty – staví, lepí, prořezává	
6. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: • dovede vymodelovat portrétní skicy nebo podobizny • pomocí nástrojů zanechává při zpracování hlíny osobitý rukopis • použije náročnější techniky modelování a dekorace, modeluje detaily, řezy	

7. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: PROSTOROVÁ TVORBA
Žák: - dokáže vymodelovat vysoký reliéf, trojrozměrnou plastiku - dovede v souladu se stavbou a obsahem projektů uplatňovat tvárné materiály v objektech různých velikostí - dovede kombinovat i různé materiály - je schopen samostatného návrhu objektu a přenosu ze skicy do prostorového materiálu	

OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA

1. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA
Žák: - dokáže, v rámci svých věkových možností a zkušeností, hledat a shromažďovat přírodní materiály pro tento předmět - z těchto nahromaděných přírodních i jiných materiálů s pomocí učitele vytvoří elementární „objekt“ - hraje si a experimentuje	

2. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA
Žák: - se učí pracovat ve skupině, konzultovat své nápady a návrhy se spolužáky - dokážou společně vytvořit jednoduchý skupinový objekt	

3. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA
Žák: - dokáže výtvarně myslet, inspirován ukázkami z tvorby známých výtvarníků - dovede hledat vhodné materiály pro objektovou tvorbu - prozkoumává vlastnosti výtvarných a jiných materiálů, event. nástrojů a tyto náhodné objevy dovede rozvíjet ve své tvorbě.	

4. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA
Žák: - dovede samostatně vytvářet kompozice v ploše /některé formy landartu/ - struktury z přírodnin vyplňující daný tvar prostoru - komponuje pravidelné i nepravidelné sestavy - dodržuje požadavky na členitost tvarových variací - vytvoří drobnou fotografickou etudu	

5. - 7. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: OBJEKTOVÁ A AKČNÍ TVORBA
Žák: - dovede samostatně vytvářet kompozice v ploše /některé formy landartu/ - struktury z přírodnin vyplňující daný tvar prostoru - komponuje pravidelné i nepravidelné sestavy - samostatně fotí, vytváří drobná videa - v rámci domácí práce je schopen digitální kresby - se vyjadřuje gestem či pohybem, používá hudbu a její rytmus - proměňuje svou identitu - komponuje prostorové etudy z různých materiálů	

VÝTVARNÁ KULTURA

7. ROČNÍK - I. STUPEŇ	PŘEDMĚT: VÝTVARNÁ KULTURA
Výtvarná kultura prostupuje jako teoretická složka všech vyučovaných předmětů celou výukou - porovnává vztahy mezi životem, člověkem a uměním, sleduje pohyb uvnitř výtvarných žánrů a napříč historií. Na všech stupních studia jde o hledání inspirace, asociací a souvislostí.	

Žák ukončí I. stupeň studia vlastní absolventskou výstavou či prezentací.

Očekávané výstupy

I.stupeň základního studia

- přístupuje k tvorbě poznáváním a sebepoznáváním, podle svých individuálních schopností si stanovuje dílčí cíle, které dokáže realizovat - poznává a vědomě používá obrazotvorné prvky plošného i prostorového vyjádření (bod, linie, tvar, objem, plocha, prostor, světlo, barva, textura atd.), jejich vlastnosti a vztahy (shoda, podobnost, kontrast, opakování, rytmus, dynamika, struktura, pohyb, proměna v čase atd.) a jejich účinky dokáže porovnat a hodnotit - využívá základní techniky vizuálně obrazného sdělení, prostorových činností včetně objektové a akční tvorby s využitím klasických i moderních technologií - vnímá smyslové podněty a vědomě je převádí do vizuální formy prostřednictvím výtvarného jazyka, inspiruje se fantazií nebo realitou, komponuje tvarové, barevné a prostorové vztahy, proměňuje běžné v nezvyklé	
Rozsah prezentované absolventské práce	1 studie reálného předmětu (zátiží) 1 malba 1 grafická práce 1 prostorová práce